

תשובה למעירים ולמערערים

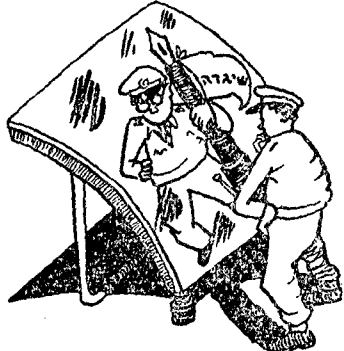
דאגה בלב איש — ישיחנה... שומע לעצה חכם... (משלי י"ב)

להתעלם ממנו. מאמרי לא בא להפחית בערך עבודת-המטה ואף לא להוציא "לעז" על פו"מ; אלא שכל האמור לעיל אינו משחרר אותנו מחובת הבחינה המדויקת של התוצאות, הישירות והעקיפות, של הישגים אלה — מחוץ לתחום בית-הספר ומעבר לטווח שליטתו ופיקוחו.

מכאן, שאיני שולל את פו"מ כשלעצמו ואת פעולתו ה"ברוכה" אלא דן בהשפעות ותוצאות עקיפות — שהרי נודה כולנו שדמותו של סגל המפקדים בצבא אינה מתעצבת בפו"מ בלבד, אלא אף בבתי-ספר אחרים, ביחודות באימוניהן, ובפרט בתרגילים-המבוקרים ובתמרונים (מתוך שבהללו מסתכמים ההישגים, והם משאירים חותם חזק ביותר כאלה המשתתפים בהם); וטענתי היא, שכמוצאה מעמדת-הבכורה ישנה לפו"מ גדולה השפעתו בכל אלה, והשתקפותה בחיי יומיום של הצבא גורמת להפרת האיזון הדרוש — (בלשוני — הפרת האיזון הרצוי וההכרחי בין נקודות ההשקפה — אולם, כדי לשבר את האוון, אשתמש בבטוי אחר) — אותו איזון הכרחי בתרגול ובפיתוח מחשבת-המפקדים המאפשר להבדיל בין אמצעים למטרה, בין טפל לעיקר, בין משני לראשוני.

ב. זאת עלינו לזכור — ו"עלינו" כולל גם את העוסקים בעבודה הפוריה של פו"מ: — אין הלכה או כלל נבדקים רק על פי כוונת יוצרם, ומידת עמידתם במבחן ההגיון — אלא אף על פי השתקפותם בראי-המציאות. וראוי זה, לעתים, (ואני מעיז לומר — עפ"ר) ראי עקום הנו, כתוצאה מגורמים שונים המביאים לידי שכירת הקרנים ועיוות הצורה וסילוף הצליל, עד שיוצרו לא יכירו.

לכן מגיתי במאמרי שכעה גורמים הנראים לי כמשפיעים על שינוי התמונה והצליל; או, במלים של מאמרי: — "...תהליך ההנחלה של הישגי פו"מ... קיבל תאוצה וכיווני התפתחות אשר, לפי עניות-דעתי, מחייבים לתת עליהם את הדעת, ובעיקר — בשטח ההשפעה העקיפה על דרך המחשבה... הפרת האיזון

„ראי המציאות — לעתים ראי עקום הנו“

הנחתי מראש, ללא שמץ של ספק, שמאמרי עלול יהיה לעורר תגובות שונות, וטבעי הדבר; ולדעתי — אף רצוי וחיובי. אולם מפתיעה ביותר הנימה העולה ממאמר-התגובה „לאיזון במאנוי צדק“ אל"מ מ. פלד. ההצמדה המכוונת של הויכוח הענייני אל אופיו, עברו והשכלתו של מי שהציג דעה המנוגדת לדעת בעל-התגובה — ב„נעצים חלודים“ של רמיוות ודקירות אישיות — פסולה מעיקרה.

אין בכונתי — ואף לא ברצוני — להתפס לנטיה זו, שהפיקנטיות שבה עלולה לטשטש את הנושא עצמו ולהסיח את דעת הקוראים ממנו. ארשה לעצמי רק לציין שלפילאה בעיני הסגנון הכוטה שנקט חברי אל"מ פלד, שנוצרת בו נימת ה"רחמים" על חבר השוגה ב„מוסר הבלים“, החסר את החינוך שיכשירו לראות „את התופעה עצמה“, וגו'... ושיש בו ממידת-החימה המתקצפת. חימה זו — אומרת דרשני; ולקהל-הקוראים פתרוני. לעומת זאת, אסיר-תודה אנוכי על המאמר „הרהורים וערעורים“ לסא"ל בורןבסקי, שחולק על דעותי והנחתי — ואף העמידני על כמה שגיאות עובדתיות שנכשלתי בהן (בקשר לפו"מ).

למען הדיוק והבהירות

במגמה להבטיח את מאמרי הנידון („לאיזון בסיתות מח-שכתנו הצבאית“, „מערכות“ חובי ק"א) בפני פירושים שאינם זהים עם כוונתי, או בפני הסתלפות תוכנו העלולה לכוא עקב חיבור ציטטות מקטעים שונים שבו, אשתדל להעמיד על הדיוק נקודות אחדות אשר נתעוררו בשני המאמרים הנ"ל.

א. אין אני מתנגד לעבודת-המטה, ואיני מפחית בערך קייני-המטה; אני רואה בהם אחד התנאים להצלחת המפקד בהשגת המשימה. לכן איני מזולז בעבודת ביה"ס לפו"מ ואף לא מפחית בערכה. כל הקורא עברית כהלכה ימצא במאמרי את הדברים הבאים: „...שקציני-המטה — זוקא משום שהגם ה" צוורים למפקדם, אשר שומה עליהם להשלים את החסר בו (או אף לאזן את המצוי בו), עד כדי היותם בגדר תנאי-חיוני למיצי מוכסיומו היכולת הגנוזה בו וביחידתו...“ ואשר ל" פו"מ ותפקידו, כתוב: „יש לברך על ההישגים של בית-ספר צעיר זה וביחוד על העובדה שהם הופכים הישגיו של צה"ל. תהליך-הנחלה זה יעיל ומהיר, וברכה רבה טמונה בו. הוא בא למלא את החלל שנתהווה עם הקמת צה"ל והתפתחותו בשטח עבודת-המטה... גם מקבר למסגרת בית-הספר ומחוץ לתחום בוגריו נמצא את השפעתו — אשר בעיקרה היא חיובית ו" רצויה...“ דברים אלה נכתבו במאמרי לא כמס'שפתים שניתן

(*) תגובתו של אל"מ א. רבינוביץ הגיעה מאוחר מכדי שתגובה עליה תוכל להיכלל במאמר התשובה של אל"מ י. שדמי.

ההכרחי שבין "נקודות ההשקפה" (של המפקד, כמפקד, ושל קצין המטה...) הנה הרתיסנות. מה אם כן גרם להפרה זו? וכאן מניתי אותם שבעה גורמים. ולכן מצער עדי-מאוד שראה ידידי אל"מ פלד ליחס לי הטלת האחריות על פו"מ לדרך

„נגשים לסיכום תוך ניתוח מדוקדק של עבודת המטה“

הצנטרליזם של אה"ד — שבו ראיתי גורם נוסף, המסייע להפרת האיזון ע"י ערעור מעמדו של המפקד, ע"י פגיעה בתחום-אחריותו שהיא חלקיסוד עיקרי וראשוני בעצם המושג מפקד.

ג. לאותה טעות נתפס חברי שהוכיחני על שאני מאשים את פו"מ ב"יריקה לבאר ממנה שתינינו". לא את פו"מ האשמתו בכך אלא את הנטייה הטבעית בכלולנו, והיא שגורמת לתנודות קיצוניות בהעקפת-הדגש ולהתפסות-יתר בחדש. ומאחר ש"תורת פו"מ היא אצלנו בבחינת חדש, גורמת היא שלא-במתכון, בראייה-מצויאות, להונחת עיקרים "ישנים", (דרך אנב: — גם דברים אלה היו כתובים במאמרי בעברית פשוטה וברורה, ואיני מבין מקור הטעות).

ד. ולאחרונה — איני יודע מהיכן לקח סא"ל בורובסקי במאמרי הנ"ל את ההוכחה או הרמז לכך, שאני מתרפק על זכרונות העבר וסולד מפני החדש.

לא רק שאין דובים ביער, אלא גם יער אין.

ה. לא הוצאתי "לעז" על פו"מ שהוא מביא לכליאת המע"ף ולצמצום היוזמה, וגוי. אולם טענתי: "...המפקדים, ואפילו ברמות הגבוהות (ואף אלה שאינם כוגרי פו"מ — ומתוך כך נחותים בהשכלתם הצבאית) נסחפים בורם המונחים, ההגדרות והנוהלים, היוצרים הילת-קרושה סביב לאסכולת עבודת-המטה. ומבלי משים מביא הדבר לכליאת המעוף, לצמצום היוזמה, להתשתת "העוה..." שוב, כל כונתי לומר שע"י פיתוח עבודת-המטה, ובפרט ע"י הדגשת הטכניקה והשגרה, בחסות הגוש-פנקה של המוסד ההלכתי הנכונה — באה התפסות-יתר של קצינה בנקודות אלו; וזו, בהכרח, העתיקה את נקודת-הכובד מן המרכז המאוזן אל הפרטים, שהנם אמנם חשובים, אולם משניים הם בחשיבותם. כי זאת על כולנו לזכור: כל המטה, נוהל עבודתו וכו' — כולם נבחנים לאור החתירה לביצוע המשימה והשגתה; ובמידה שהגענו לכך שבסיכומם של תר-

גילים-מבוקרים (תרגילי-טלפונים, תרגילי-קשר ותרגילי-עוצ' בחיים) נגשים אל הסיכום תוך כמעט-התעלמות מן הפתרון הטקטי, או התיחסות רופפת-בלבד אל המהלכים המבצעים — ולעומת זאת, מתוך ניתוח מדוקדק בכל פרטי עבודת-המטה, בנוהלים וכו' — הרי שלי, לפחות, ברור כי דבר זה אינו כשורה, וכי האיזון הופר.

במרבית סיכומי התרגילים והתמרונים מוצא את עצמו מפקד הפלוגה, הגדוד, ואף מפקד החטיבה מבוקר באופן אשר לגמרי אינו פרופורציונלי למידת המאמץ שהשקיע בשלבים השונים של התרגיל (המאמץ להערכת-המצב, התכנון, והטיפול בהוצאת היוזמה מידי האויב — כל אלה נזכרים למידת ביקורת והערכה הפתוחה, יחסית, מזו של הערכת הפרטים הטכניים, שבצעם הרי הנם בבחינת מאצעים בלבד). על ידי גישת-שיפוט ובקרה כזאת, החוזרת ונשנית, מתפתחת לא רק "טקטיקה תמרונית" אלא גם גישה כללית במחשבת המפקדים, השואפים "להיות בסדר בתרגיל"; והדגש מועתק מן העיקר אל הפחות חשוב, ובסופו-של-דבר נמצאים הם מרותקים במחשבתם אל הבטחת הנוהל והשגרה — והוא-הוא אשר גורם ל"כליאת המעוף וצמצום היוזמה, וגו'".

ו. לא כתבתי במאמרי שפו"מ מכין "כוהני נוהל ושוטרי שגרה" אלא ציינתי שהינכי פו"מ, בהיותם בתפקידי שופטים ובקרים בתמרונים, "הופכים" להיות, בהשראת החומר שלמדו, "כוהני נוהל ושוטרי שגרה"; ההבדל אמנם דק הנו, אך עם זאת הריהו מאוד מהותי.

ז. מאוד חבל שראה מבקרי להחשידני בעיני קהל-הקוראים על הערצת חלק מהקצונה-הזוטרה העוסק בפעולות תגמול — ובזלזול במפקדים הוותיקים. חלילה! כל המעיין באיתה פסקה ימצא שאין הדבר כך; ואני בהחלט מסכים כי "גכנים לחבורה הגונה זו גם אותם שביצעו פעולות בשנים שלפניהן". יותר מכך, אני מכליל בה גם את אלה, שחוקה אמונתי שיבצעו כהלכה, שעה שייקראו לכך או שתינתן להם ההזדמנות לבצע.

„כוהני נוהל“

אל"ם פלד מכריז: „אין המדובר בגאונים, אלא באנשים מן השורה, בחורים טובים שיש ללמדם את אמנות הפיקוד בקרב, ממש כשם שהיה צורך ללמדם, בשעתו, קרוא-וכתוב“. וזאת, אף על-פי שאותו מחבר עצמו, באותו מאמר מאלף,

המחזור הנוכחי

כתב רק פסקאות אחדות קודם-לכן: „ידוע לכל כי אין אפשרות ללמד פיקוד בבי"ס. הפיקוד הוא אמנות, הגקנית בעיקרה ע"י הנסיון“; ועוד הוסיף אז, כדי לסכר את אוזנו: „ראשית יש לומר ללא שמץ של הסתייגות — דרכם של גאונים אינה ניתנת ללימוד-מראש...“. אולם משום-מה ראה לנכון, או לנוח, להתעלם מדבריי-עצמו, כאשר חשב לנחוצן לגייס „אנשים מן השורה, בחורים טובים“, מסוגם של מולסקה, גודריאן ואינוני האופאך, כדי להוכיח את אשר אינו טעון-הוכחה — שגם קציני מטה, ובפרט אם הוא מאותה „שורה“, מסוגל להיות מפקד ומצביא טוב.

ידיעות רבות והשכלה מרחיבות דעתו של אדם. אודה, מקנא אנוכי בבקיאיותו של אל"ם פלד בהסטוריה צבאית. אולם, יש והבקיאיות הגדולה בהסטוריה-צבאית ובתאוריות השונות מפתחת עין מרחיקת-ראוי, המבחינה בנככי-ההסטוריה בבחי רות תופעות שהנן ברובן תערובת עובדות ופרשנות-מגמתית; או החודרת הרחק אל בעד לערפלי-העתיד, והוזה התרחשויות צפויות שהן תערובת היקשים הגיוניים והרהורי-לב ומשאלות נפש (wishful thinking) אולם כידוע עין מרחיקת-ראוי — קטן כוחה בהבחנת הקרוב הבלתי-אמצעי, הנקרא בשפתנו „הזוה“, „מצאות“.

כל המכיר את המציאות של חיינו וצבאנו יודע כי ישנם קצינים רבים אשר הנם טובים ויעילים כשהם מוצבים בתפקיד מטה מסוים, ולעומת זאת העברתם לתפקיד-פיקוד כמוה כהעברתם למחנה הקצינים „הגרועים“; ומן-הצד השני, מצויים מפקדים היעילים בתפקידם הפיקודי — ואילו העברתם לתפקיד-מטה אם גם לא תמוטטם כליל, הרי לפחות, תערער עולמם.

האם אתה מעקרונות המנהיגות הטובה, זה המחייב ידיעה

זבל טענתי היא ש„עלינו לודא כי יהיו-בנומצא מקורות יניקה לרות, ומחצב לאבני-יסוד לבנין תפיסתו של המפקד בצה"ל כמפקד...“.

ה. לשאלה, מה תהיה תכנית בית-ספר-למפקדים שאני מתכנן לו, ברצוני לומר שאין כאן בעית תכנית-הלימודים לפי הלוקה לנושאים ולשעות. לא זאת הגישה ולא זאת ההוכחה. יש לזכור שמלבד טבלת-הנושאים, שאומרת מה מלמדים, חשוב גם מה לומדים; וזה מותנה גם בגישת המדריכים וגם בהרכב התניכים. לא באתי במאמרי לנתח פרטי התכנית. ב"עובדה, כבר כיום מסתמן שינוי ניכר בכיוון שאני הצבעתי עליו, לפחות באשר להרכב התניכים; שהרי ידוע כי בבי"ס ברמה זאת הלימוד איננו לימוד מספרים ומפי מדריכים בלבד, אלא אף ע"י הריון — דהיינו, אופיו ורמתו; ואלה נקבעים לא-כמעט על-פי הרכב התניכים. במבט חסוף, ניתן לראות שהיחס בין קציני היחידות-הלוחמות לבין אלה שבאו מיחידות מטייעות ומשרותים משתנה-והולך בצעדים מהירים. במחזור הראשון נמנו על אנשי חי"ר וחש"ן בס"ה 40% מהתניכים, כשרבים מבין אלה שמשו בעבר בעיקר כקציני-מטה. במחזור השני היו מאותם חילות כבר 56%. ואלו במחזור הנוכחי שוב עלה אחוזם בהרבה.

משב רוח-השדה ואוירת היחידות-הלוחמות חשובים לאין-ערוך לאורו וריעונו המחשבה-הצבאית, הנכלאת לעתים בתיקים ובמסגרות ערוכות וסדורות יפהיפה — עד כדי תניטתה בסמי הגיון-התיאורטי.

ט. לאחרונה, ברצוני להודות מעומק-לבי לאל"ם פלד על שפקח עיני לראות נוהלי-קרב מהו ולהבין שכל מטרתו אינה אלא לחסוך ולהרויח זמן. יפה! אולם במאמרי התייחסתי אל הלהט הקנאי שבשמירת השגרה שבקבוצת-הפקודות השונות, אשר יש ושכרה יוצא בהפסדה. שהרי חייב להיות ברור לכולנו כי נוהלי-הקרב הוא גישה עקרונית, המחייבת מערכת של פעולות מקבילות בהכנות-לקרב, ושגרת נוהלי-הקרב היא ה"שיטה הנראית כמתאימה-ביותר לתרבות המקרים והמסיבות — אולם לא-אחת שמור עם המפקד נימוקו לסטות משגרה זאת, ובמידה שסטיה זאת איננה תוצאה של „אי-ידיעה“ או והמקובלת. עד כאן — להבהרה, ולהעמדת דברים על דיוקם. עד כאן — להבהרה, ולהעמדת דברים על דיוקם.

לעצם הויכוח

בהזדמנות זאת אשמח להעיר כמה הערות, ולהשיב כמה תשובות, להשגותיו והוכחותיו של עמיתי אל"ם פלד שהרחיק לכת עד לנככי ההסטוריה ואף הטריח את נביאנו הירי הגדול, והכל כדי להבל" דברי ו„לעצות“ נאמרי. נסיונו הפסקני של אל"ם פלד לפסול את החלוקה שאני חילקתי את הקצונה, ובחיפוי חלוקות משעשעות של המין-האנושי להציג חלוקה אחת-ויחידה, לקצינים טובים ולקצינים גרועים — מחייב בחינה.